

Aftenposten

Klædesnorer

av italiensk Hamp.
Pr. Bundt à 100 meter kr. 5.
Aktieselskapet
NAVIGATOR
Toldbodgt. 3.

Sydens sol og fransk espri
gjør selv en grinebiter bli
MARIE BRIZARD & ROGER
BORDEAUX & COGNAC

Mærker for Skjønnere
APRICOT BRANDY:
1/2 L. Flaske Kr. 1
COGNAC 1858:
1/2 Fl. Kr. 22.00, 1/4 Fl. Kr. 11.50
CURACAO, Triple Sec:
1/2 Fl. Kr. 13.50, 1/4 Fl. Kr. 7.50
CACAO CHOUAO:
1/2 Fl. Kr. 13.50, 1/4 Fl. Kr. 7.50
FØRES NU PAA ALLE VELASSORTERTE APOTEK

Nr. 549   Aftennummer   Lørdag 22de september 1923   Aftennummer   64. aarg.

Ulefos Jernverk

Ulefos sine ovner og komfyre. Nyeste konstruktions og brændselsbesparende. Absolut laveste priser.
anbefaler
Utsalg: Stenersgaten 8, Kristiania.

CIRO Mottar bryllupper, kongresser, middage, supeer, større og mindre fester m. m. Harbitz gate 4 TEL. 43760 — 45970

Er den moderne civilisations undergang forestaaende?

Indledning. — Den bolsjevikiske bevægelse.

Av høiesteretsassessor G. Th. Mejdell.

Krigen av 1914 har inden alle de lande, som den berørte, bragt forstyrrelse ind i alle tilvante forhold. Og det er ikke det land inden civiliserte verden, hvor den ikke, direkte eller indirekte, har sat sit merke.

Snart et decennium er hængaet, og endnu har spændingen ikke lagt sig. En latent feber er tilstede, hvorunder almenbefindendet mærkbart lider. Fred er ikke skaffet tilveie, ikke fred mellem landene, ikke fred mellem samfundsklassene. De gamle samfundsinstitutioner har slaaet sprækker, og spørsmålet er: vil alt, hvorpaa den hævdede samfundsorden hviler, styrte i grus og en syndflod komme? Er vi over det værste, eller forstaar der end voldsommere rystelser?

Der er mange, som fuldt og fast tror, eller er nærved at tro, at civilisationens siste time er kommet. De gransker efter i gamle bøger og finder, at hvad der nu om dagen foregaar eller skal til at foregaar, er forutsagt altsammen.

Atter andre sammenligner forholdene, som de er nu, med forholdene som de var i den romerske eller endnu tidligere civilisationers forfaldsperiode. De paapeker likhet eller ulikhet — saaledes gik det da, saaledes vil det gaa nu ogsaa.

Det er en til trivialitet fortærskt sætning, at historien stadig gjentar sig — der er intet nyt under solen, siges der; alt er forjængelighet, intet bestaar. Sandheten er: virkeligheten gjentar sig aldrig — aldrig helt; dagen idag er aldrig helt det samme, som den var igaar eller blir imorgen; det ene stykke virkelighet er aldrig til de minste enkeltheter kongruent med det andet stykke virkelighet; likheter er der, men forskjelligheter er tilstede med; de kan være synbare eller, selv for det skarpeste blik, usynbare; men de er der og gjør

alt efter omstændighetene, sin virkning gjældende*).

Menneskene har en avgjort tilbøjelighet til at deducere —: ut fra hvad de saa igaar at ville slutte sig til, hvad der skal ske idag eller imorgen.

Tilbøjeligheten er naturbegrunnet. Thi kan vi ikke bygge paa, hvad der gjaldt igaar, har vi ingen rettesnor for vore handlinger idag.

Men de fleste mennesker lar sig blende av likhetene, saa de taper ulikhetene avsyne. De lar sig lede av analogier; de nøier sig med skallet og besværer sig ikke med at forsøke efter kjernen.

Virkelighetens problemer er komplekse. Men menneskene har en tendens til at indbilde sig og andre, at en enkelt idé, en enkelt doktrin, en enkelt hypotese er nok til at finde løsningen.

At den nuværende civilisation i mangt og meget har forbilleder i tidligere civilisationer, er for ræsonører av den hyppigst forekommende slags tilstrækkelig materiale til ut derfra at konstruere nutidscivilisationens horoskop.

Man underer sig ikke over et fenomen som bolsjevismen.

Den græsk-romerske civilisa-

*) En bemerkning av generell natur være mig tillatt, som det staar de læsere, som maatte finde den for sprænglerd, frit for at hope over:

Der gjør sig stadig hen paa alle tenkningens omraader gjældende en forbandelse av begrepet nul med begrepet det uendelige lille. Man tænker sig rummet tomt, men der eksisterer ikke tomrum; man tænker sig tiden borte, men tiden er aldrig nul. Man forestiller sig stillstand som et stadium i bevægelse og bevægelse som en række kinematografiske stillstandsfigurer. Men det er det spillerum, den margin for potentialiteter, som til enhver tid er tilstede, som umuliggjør saavel i absolut forstand stillstand som i absolut forstand perpetuum mobile.

tion hadde skapt og organisert et samfund, solid bygget og fortreffelig organisert. Men da skjebnestunden kom — overends bar det. Barbarismen veltet sig ind, og forbi var de.

Barbarismen er det ogsaa nu, der som et uveir trækker op i øst og truer med torden, storm og skybrud.

Der er intet nyt i, at barbarene som en grashoppesværme kaster sig over og gjør det av med civilisationen. Hvorfor skulde det ikke gaa samme vei med civilisationen nu, som det er gaaet med alle tidligere?

Pessimister venter med skuldertærk og fatalisme barbarismens komme. Men der er optimister, entusiastiske sværme, der venter civilisationens forfald med fryd. De hylder den gamle opfatning, der, trængt tilside til sine tider, stadig spirer op igjen: forestillingen om oprindelighets-tilstanden som menneskehetens guldalder, naturlivet som idealt, det civilisationen i sin materialistiske vandalisme har vansiret og forkvaklet eller med sine forfinede livsvaner har demoralisert og fordervet. Civilisationen er menneskehetens forbandelse, sier de. Det er dens skyld, at menneskene ikke har det saa godt, som de ellers kunde ha det. Den har stuvet menneskene sammen i byer, slums og trange boliger. Den har gjort de mange til slaver under arbeidsherrer, som ikke har andet i sikte end sin egen fordel. Den har opelsket selvskikheten og oppannet havevysken. Den har oppdyngt rigdommer paa enkelte hender og latt andre formsøkte i nød og elendighet.

I bolsjevismen er civilisationshatet kommet sterkest til utbrud, hat til civilisationen i alt dens væsen og alt dens virke. Vi skal vende tilbake til tidligere tiders primitive forhold — er læren. Det er de bestaaende samfundsin-

rike. Enten staar min hu og længsel til det ene, eller til det andet. Noget tredje, nogen mellomstilling gives der ikke. Det er en alvorlig præken for enhver av os. Til alt som menneske heter, lyder det, vistnok paa forskjellig vis, men i grunden dog det samme: Vælg! Du staar paa veiens skille. Og vælg faar enhver av os, ikke én gang, men mange ganger. Valget mellem liv og død. Det kan for os mennesker se ut som der er liten forskjell at se paa en kristen og en ikke-kristen. Det burde ikke være saa, men er det ofte desværre. Men dersom vi med vort blik kunde trænge gjennom det ydre ind til hjerte-

bunden, saa skulde vi kunne se, at der er en væsensforskjell mellom os mennesker. Den ene søker Gud, kanskje i megen uforstand, megen uklarhet og usikkerhet, men dog med ærlig hu. Den anden ikke, han søker kun sit eget, har intet høiere maal. Gud, som alene ser mine tanker, han vet at gi mig det, som var mit innerste ønske. Han alene kan skille mellom dem paa den høire og dem paa den venstre siden. Vi mennesker maa nok ikke gjøre det; for vi kommer til at ta feil saa ofte. Det faar vi overlatt til ham, som dømmes retfærdig.

Men det er jo saa: Betingelsen for, at det skal spore frem et

nytt liv, er, at der er en kjærlig. Den kan være liten og svak, ikke synlig for menneskene, men være der maa den. Og den maa være ekte, ikke kunstig, sand og opriktig, ikke hyklet. Den kan findes hos dem, som har levd et i menneskenes gine retskaffent liv. Den kan ogsaa findes hos dem, som er blitt regnet for, hvad jødene kaldte »syndere og toldere». Gud alene ser kjernen, hvis den er der.

Men er end mellom Herrens, ikke vor sak, saa maa vi ikke glemme at valget er vor sak. Det er dit og det er mit.

Det valgte maa hver eneste en av os træffe. Livets store, viktige opprømaal: gaten — eller

Averter i "Ukens Nyt".

»Aftenpostens landsutgave.

Advokat Thorleif Borge, Karl Johansgate 27. Telef. 88282.

2 nummer utkommer idag av Aftenposten, nummer 548 og 549.

stitutioner, der bærer skylden for alle sociale onder. Den vei, menneskeheten hittil har betraadt, fører fra fordærvelse til fordærvelse, stadig forværrelse. Derfor: vend om, og begyndt forfra igjen!

Bolsjevismen anser sig kaldet til at styrte det gamle samfund i knas og paa dets ruiner opprette et nyt verdensregime. Et nyt samfund, prædiket der, skal oppstaa, hvor alle det gamle samfunds sociale ulikheter skal forsvinde, og menneskeheten forenes til at utgjøre et eneste kommunistisk broderskap. Veien gaar gjennom blod og terror. Men det er skjærsilden — at se til: et helvede lik, — men trængselens vaande fører fram, ikke til himmelen, men til et paradys paa jorden.

Det gamle skal raseres. Alt det gamle er kvæke, der skal ryddes ut og brændes, grunden skal ryddes og pløies, at den nye sæd des kraftigere kan gro og trives. Ned med religion! Ned med forskjellen mellom fattig og rik, mellom lærd og ulærd! Tjenere skal de være allesammen, aandsarbeidere saavel som kroppsarbeidere — ingen herre uten de utvalgte, dem hvem inspirationen, stemningen, som den impulsivt er kommet, har gjort til forkyndere og profeter.

At denne opfatning av de bestaaende samfundsinretninger som roten til alt ondt, kan vinde tilslutning, er forklarlig nok under ekseptionelle forhold. Det civiliserte liv kan fremby saa skrikende motsætninger i de kaar, som de forskjelligje samfundskredser lever under, at det ikke er at undre sig over, om de fortryktes taalmodighet tilsluts trøst. Der findes i de civiliserte land tilstande, hvor menneskelige væsener er værre situert end de mest mishandlede trekkdyr. Tilværelsen er et mosisommelig, uavladelig stræv for det daglige utkomme, avvekslende lidelser, sult og savn. Og væg i væg eller i nærmeste nabolag bugner det av luksus og overflod. Der findes dem indimellem, der har fortjent sin skjæbne, enten til at ha det godt eller ondt. Men saa alle dem, der uten egen skyld er veltet ut i ulykke og elendighet! Alle dem, der alt fra den stund, da de kom til verden, har været overlatt til vanskjætsel og vanskjæbne? Alle

dem, der ærlig har slitt og stridt og aldrig har møtt andet end uheld og utak! Kan ikke alle disse med rette spørre: hvad har vi gjort, at det skal gaa os saa ille? Vi skal lide, vi skal pine, ikke ha en glad stund, mens andre, de lever i glæde og fryd. Er dette retfærdighet?

Vi ser, hvorledes andre har det. Og vi ser, hvorledes vi har det. Man trøster os med: det er Forsynets vilje. Men har vi da ikke egen vilje?

Man sier, at vi lider for fedres synder. Men skal vi lide for, hvad andre i sin tid har forbrutt? Skal det gaa ut over os, vi der nu lever, at slekter, der var før vi var til, har handlet anderledes end de burde?

Har vi som individer ingen selvstendig rett? Har vi bedt om at komme ind i verden? Selv roten til at gaa ut av verden, retten til at bestemme over vort eget jeg, forneker man os.

Man trøster os med: I skal faa det bedre i den næste verden, hvor de andre skal vandre ut, hvor der er graat og tænders gnidse.

Men det tykkes os en kummerlig trøst, saa længe vi endnu er i denne verden. Og hvor kan vi vite, hvad skjæbne der venter hver enkelt av os? Det forespeiles os jo som ganske visst, at alle kommer vi ikke i himmelen. Hvor kan vi vite, om den øverste styrer er saa synderlig bedre end herrene paa jorden? —

For dem, som ikke har andet at holde sig til, end hvad de ser for sine gine, ligger det nær at danne sig sin mening om tilværelsen ut fra hvad de ser. Det er sagt: Gud skapte mennesket i sit billede. Men det gudsbillede, som menneskene danner sig, former de alltid i sin egen lignelse — som et gjenskin, et substrat enten av sit eget eller andres jeg, førstøret og idealisert, transcendert og potensert til oversanselig proportion. Det er faa hvis imagination ikke stundimellem tar vinger. Det ligger til menneskene at drømme. Skeptiker kan haade den ene og den anden vane. Men drømmes betagende makt frigjør ingen sig for. Agnostiker er fuldt og helt er kon den, der ingen fantasi eier.

meldes, at der er set meget elg i skogen, og utsiktene for jakten er de beste.

Elgjakten paa Oplandene. Utmerkede utsikter.

Fra Brandbu telegraferer »Aftenpostens» korrespondent:

Elgjakten gik ind med regn, men det har sandsynligvis været et godt varsel efter resultatene av dømme. Allerede første jakttdags formiddag skjøt et selskap to elger i Jevnaker almening. Den ene var en stor okse paa 450 kg. Samme dag blev der skutt nok et dyr i Landaaastykket. Fra flere kanter

Maria Orska-gjesteospillet. Akademisk festforestilling. Wedekinds »Musik» med Maria Orska i hovedrollen gaar søndag kveld som akademisk forestilling i Tivoli teater. Der er adgang for Studentersamfundets medlemmer og andre akademici i den utstrækning, pllassen tillater. Billetter til nedstaaende akademisk forestilling gaar i Tivoli teater fra idag.

Oversøttelseskafører
Otto Morgenstierne
Procedyre — Omsetning.
Spec.: Familie- og Forsørgsaker.
Møllergt. 3. Telefon 31400